

Avdelningen för växtproduktion
Enheten för växthälsa och gödselmedel

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
20.10.2022 6195/04.00.20.10/2022

Officiellt program för bekämpning av potatiscystnematoden

Officiellt bekämpningsprogram för att utrota potatiscystnematoderna *Globodera pallida* och *G. rostochiensis* och hindra dem från att sprida sig

1 Allmänt

Av potatiscystnematoden förekommer två arter, den i Finland allmännare förekommande gula potatiscystnematoden (*Globodera rostochiensis*) och den mer sällsynta vita potatiscystnematoden (*Globodera pallida*). Av bägge arterna förekommer ännu olika patotyper. I Europeiska unionen är potatiscystnematoden en karantänskadegörare som ska utrotas. Europeiska kommissionen har antagit en förordning om potatiscystnematoden (EU) 2022/1192 som är bindande för alla medlemsstater. Enligt förordningen ska alla medlemsstater ha ett officiellt program för bekämpning av potatiscystnematoden.

I Finland är det officiella bekämpningsprogrammet för potatiscystnematoden ett beslut från Livsmedelsverket. I bekämpningsprogrammet fastställs åtgärderna och kraven vid en konstaterad förekomst av potatiscystnematoden. Bekämpningsprogrammet gäller sådan produktion som avses i kommissionens förordning om potatiscystnematoden, i praktiken all potatisproduktion och produktion av sådana växter avsedda för omplantering som nämnts nedan i punkten 2.1.

Det officiella bekämpningsprogrammet tillämpas också på sådana bekämpningsbeslut som meddelats med stöd av en tidigare författning. Gällande bekämpningsbeslut ändras så att de överensstämmer med det offentliga bekämpningsprogrammet senast efter en provtagning på nytt.

2 Definitioner

2.1 Växtarter som det officiella bekämpningsprogrammet för potatiscystnematoden gäller

2.1.1 Växter av arten *Solanum tuberosum* L (potatis), utom fröer.

2.1.2 Vårdväxter för potatiscystnematoder med rötter:
Solanum lycopersicum L. (tomat), *Solanum melongena* L. (äggplanta)

Avdelningen för växtproduktion
Enheten för växthälsa och gödselmedel

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
20.10.2022 6195/04.00.20.10/2022

2.1.3 Andra växter med rötter:

Allium porrum L. (purjolök), *Asparagus officinalis* L. (sparris), *Beta vulgaris* L. (betor), *Brassica* spp. (kål- och senapsväxter), *Capsicum* spp. (chili och paprika), *Fragaria* L. (jordgubbe).

2.1.4 Lökar, knölar och rhizomer som inte omfattas av officiellt godkända åtgärder enligt punkt 1 a i bilaga II till förordningen om potatiscystnematod (EU) 2022/1192 och som är odlade i jord och avsedda för omplantering, utom sådana där det antingen på förpackningen eller på något annat sätt anges att de är avsedda för försäljning till slutkonsumenter som inte yrkesmässigt producerar växter eller snittblommor:

Allium ascalonicum L. (schalottenlök), *Allium cepa* L. (matlök, gul lök), *Dahlia* spp. (dahlior), *Gladiolus* Tourn. Ex L. (gladioler), *Hyacinthus* spp. (irisar), *Lilium* spp. (liljor), *Narcissus* L. (narcisser), *Tulipa* L. (tulpaner)

2.2 Produktionsplats

En gård eller en mer omfattande helhet, där samma odlingsutrustning helt eller delvis används i odlingsverksamheten

2.3 Angripen åker

Som angripen åker (i EU-förordningen angripen produktionsanläggning) utses ett sådant basskifte eller en del av ett sådant basskifte som avses i åkerskiftesregistret och som i samband med en officiell inventering har konstaterats angripet av potatiscystnematoden *Globodera*. Då en angripen åker utses beaktas från fall till fall skadegörarens sannolika utbredning inom det åkerområde som ett prov som konstaterats angripet representerar; i praktiken är det möjligt att en angripen åker omfattar mer än endast ett basskiftes åkerområde oberoende av ägande- och besittningsrätten till skiftena.

2.4 Angripna växter

Som angripna växter eller växtdelar utses knölar av potatis och övriga växter som avses i punkt 2.1 och som härstammar från en åker som konstaterats angripen eller som kommit i kontakt med jord som konstaterats angripen av potatiscystnematoden. Växter som producerats på en åker som konstaterats angripen betraktas som angripna fram till dess att åkern under en provtagning på nytt konstateras fri från potatiscystnematoden.

Avdelningen för växtproduktion
Enheten för växthälsa och gödselmedel

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
20.10.2022 6195/04.00.20.10/2022

2.5 Resistenta sorter

Genom att odla en resistent potatissort kan man avsevärt hämma potatiscystnematodens utveckling. Livsmedelsverket upprätthåller en förteckning över resistenta potatissorter för de i Finland odlade sorternas del. Den bästa resistensnivån är 9 och den svagaste resistensnivån är 1. Resistensklassificeringen bygger på den resistensnivå som påvisats och godkänts i Europeiska unionens medlemsstaters officiella tester.

3 Bekämpnings- och utrotningsåtgärder

3.1 Krav som gäller en angripen åker

3.1.1 På en angripen åker får inte

- produceras eller lagras potatis, (se punkt 3.1.3)
- produceras eller lagras sådana värdväxter som räknats upp i punkt 2.1.2;
- produceras eller lagras sådana för omplantering avsedda växter som räknats upp i punkterna 2.1.3 och 2.1.4, om inte en lämplig rengöringsmetod tillämpas på de växter och växtdelar som producerats; tvätt eller borstning så, att det inte finns någon risk att potatiscystnematoden sprids.

En angripen åker får inte skötas i form av öppen träda som varar hela vegetationsperioden ut.

3.1.2 Inom ett område där högklassig utsädespotatis produceras

Den angripna åkern ska med undantag för obligatoriska odlingsåtgärder hållas med växttäckning året om tills åkern konstateras fri från potatiscystnematod och restriktionerna upphävs.

3.1.3 På en angripen åker inom ett annat område än ett område där högklassig utsädespotatis produceras kan potatis produceras under följande förutsättningar:

A. Då en konstaterad förekomst är gul potatiscystnematod (*Globodera rostochiensis*)

får, om en [sort som är resistent mot potatiscystnematod](#) används, annan potatis än potatis avsedd för sättningsproduktion produceras;

Avdelningen för växtproduktion
Enheten för växthälsa och gödselmedel

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
20.10.2022 6195/04.00.20.10/2022

- a) varje år, om sortens resistensnivå i fråga om patotypen Ro1 är av klassen 8 eller 9, eller
- b) vart fjärde år; efter potatisen tre mellanår, om den odlade potatissortens resistensnivå i fråga om patotypen Ro1 har varit av klassen 6, 7 eller HR.

B. Då en konstaterad förekomst är vit potatiscystnematod (*Globodera pallida*)

får, om en [sort som är resistent mot potatiscystnematod](#) används, annan potatis än potatis avsedd för sättningsproduktions;

- a) varje år, om sortens resistensnivå i fråga om patotyperna Pa2 och Pa3 är av klassen 8 eller 9, eller
- b) vart fjärde år; efter potatisen tre mellanår, om den odlade potatissortens resistensnivå i fråga om patotypen Pa2 är minst av klassen 6.

C. Då en konstaterad förekomst är såväl gul som vit potatiscystnematod (*Globodera rostochiensis* och *G. pallida*)

får, om en [sort som är resistent mot potatiscystnematod](#) används, annan potatis än potatis avsedd för sättningsproduktions;

- a) varje år, om sortens resistensnivå i fråga om patotyperna Ro1 och Pa2 är minst av klassen 8 eller 9 och samtidigt i fråga om patotypen Pa3 är minst av klassen 6, eller
- b) vart fjärde år, om sortens resistensnivå i fråga om patotypen Ro1 och minst i fråga om en annan potatiscystnematod-patotyp är minst av klassen 6

D. Då tidig potatis produceras och då förekomsten är potatiscystnematod (*Globodera rostochiensis* och/eller *G. pallida*)

kan avvika från de resistenskrav för potatissorter som räknats upp ovan i punkterna A-C tidig potatis produceras varje år, om bärningen av skörden sker och hela växtbeståndet förintas senast den 7 juli, och utöver det ska en täckgröda sås i åkern senast inom två veckor efter att hela potatisskörden på åkern i fråga har skördats.

Avdelningen för växtproduktion
Enheten för växthälsa och gödselmedel

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
20.10.2022 6195/04.00.20.10/2022

3.2 Krav som gäller angripen potatis och angripna växter

- a) Potatis som förklarats angripen får inte användas eller överlåtas som utsädespotatis / potatis avsedd för sättnig.
- b) Potatis som förklarats angripen får marknadsföras endast efter en behandling som utförts på produktionsplatsen. Jord som åtföljer potatisen ska helt och hållet avlägsnas genom sortering, borstning eller tvättning av potatisen så, att det inte finns någon risk att potatiscystnematoden sprids till potatisproduktion.
- c) Potatis som förklarats angripen kan levereras obehandlad till industriell bearbetning eller sortering, om potatisen transporteras direkt från produktionsplatsen till en bearbetningsanläggning med lämpliga och officiellt godkända förfaranden för avfallshantering av avfallsjord från potatisen, inklusive avfallsvattnen från tvätt av potatisen och annat potatisavfall, för vilka det har fastställts att det inte finns någon risk att potatiscystnematoden sprids. Livsmedelsverket utför nödvändiga kontroller och utser de anläggningar som man godkänner för mottagning av sådan potatis som är angripen av nematoden. Om leverans av ett potatisparti som förklarats angripet ska alltid lämnas en skriftlig anmälan till mottagaren.
- d) Växter som nämnts i punkten 2.1.2 och som förklarats angripna får inte användas för omplantering. Växter som nämnts i punkterna 2.1.3 och 2.1.4 och som förklarats angripna kan användas för omplantering efter att växterna och växtdelarna rengjorts med lämpliga metoder eller efter att jorden i sin helhet avlägsnats från växterna genom tvättning eller borstning så, att det inte finns någon risk att potatiscystnematoden sprids till potatisproduktion.

3.3 Övriga krav

- a) Maskiner, arbetsredskap och utrustning som kommit i kontakt med jorden på en angripen åker, även andra än sådana som används för potatisproduktion, ska rengöras på den angripna åkern så, att de i praktiken är fria från jord. Vid behov ska en noggrannare rengöring utföras på en sådan plats på produktionsplatsen som är avsedd för rengöring och tvätt av maskiner och utrustning och där det inte finns någon risk att skadegöraren sprids.
- b) Utrymmena där angripet växtmaterial lagras ska rengöras från jord efter arbete eller användning.

Avdelningen för växtproduktion
Enheten för växthälsa och gödselmedel

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
20.10.2022 6195/04.00.20.10/2022

- c) Växtavfall, jord och tvättvatten som härstammar från en angripen åker eller angripet växtmaterial ska behandlas så, att det inte finns någon risk att potatiscystnematoden sprids.
- d) Potatis som producerats på en angripen åker ska märkas och hållas åtskild i lagret från annan potatis som producerats på åkrarna.
- e) Jord, annat växtunderlag, inklusive rullgräsmatta, stallgödsel och kompost från en angripen åker får inte säljas eller annars överlåtas för odlingsändamål inom jordbruk och trädgårdsskötsel.
- f) Potatis som producerats för eget bruk på produktionsplatsen och som är avsedd för sättningsodling ska odlas och lagras åtskild från annan potatis.
- g) Aktören ska tillförlitligt kunna påvisa sorten och ursprunget för utsädespotatisen som han odlar på en angripen åker.
- h) En aktör, som får kännedom om symptom som potatiscystnematoden orsakar och som beror på att en resistent potatissort förlorat sin resistens eller blivit mindre resistent till följd av en exceptionell förändring i en nematodarts, patotyps eller virulensgrupps sammansättning, ska lämna en anmälan om saken till växtskyddsmyndigheten.

4 Åtgärder som gäller en produktionsplats som sannolikt är angripen

Växtskyddsmyndigheten kan i sådana fall att en produktionsplats konstaterats angripen av potatiscystnematoden besluta om åtgärder på sådana åkrar som är i annan potatisproduktion och som inte officiellt inventerats av tillsynsmyndigheten. Åkrarna i fråga förklaras då som sannolikt angripna åkrar.

4.1 Krav som gäller en sannolikt angripen åker

Vid potatisodling på en sannolikt angripen åker ska användas en potatissort med den största tillgängliga resistensen i fråga om potatiscystnematoden; allt enligt nematodarten som påvisats på produktionsplatsen en potatissort av minst klass 6 eller HR i fråga om patotyperna Ro₁, Pa₂ och Pa₃. Användning av en potatissort med svagare resistens kan godtas på samma åker i högst ett av tre år.

Avdelningen för växtproduktion
Enheten för växthälsa och gödselmedel

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
20.10.2022 6195/04.00.20.10/2022

4.2 Krav som gäller potatis som härstammar från en sannolikt angripen åker

- a) Potatis som härstammar från en sannolikt angripen åker får flyttas bort från produktionsplatsen i fråga endast efter en behandling som utförts på produktionsplatsen. Jorden som åtföljer potatisen ska helt och hållet avlägsnas genom sortering, borstning eller tvättning av potatisen så, att det inte finns någon risk att potatiscystnematoden sprids.
- b) Potatis som är förpackad i konsumentförpackning och/eller är avsedd att marknadsföras direkt till en dagligvaruhandelskedja får levereras utan sådan behandling som avses i punkten ovan, om man kan säkerställa, att det inte finns någon risk att potatiscystnematoden sprids till potatisproduktion.
- c) Potatis kan också levereras som obehandlad till platser utanför produktionsplatsen för industriell bearbetning eller sortering, om potatisen transporteras direkt från produktionsplatsen till en bearbetningsanläggning med lämpliga och officiellt godkända förfaranden för avfallshantering av avfallsjord från potatisen, inklusive avfallsvattnen från tvätt av potatisen och annat potatisavfall, för vilka det har fastställts att det inte finns någon risk att potatiscystnematoden sprids. Livsmedelsverket utför nödvändiga kontroller och utser de anläggningar, som man godkänner för mottagning av potatis som är angripen av nematoden.

5 Provtagning på nytt

På åkrar som konstaterats angripna ska utföras en officiell provtagning på nytt som bygger på jordprov tidigast när det har gått sex och senast när det har gått nio växtperioder efter att åtgärderna i praktiken har kunnat påbörjas.

Om potatiscystnematoden konstateras under provtagningen på nytt, fortsätter åtgärderna och nästa kontroll utförs tidigast när det har gått sex och senast när det har gått nio växtperioder.

6 Upphävande av bekämpnings- och utrotningsåtgärder

När jordprov under en provtagning på nytt inte längre konstateras angripna av potatiscystnematoden, upphävs alla restriktioner och krav som införts.

Beslut

Avdelningen för växtproduktion
Enheter för växthälsa och gödselmedel

Pvm/Datum/Date Dnro/Dnr/DNo
20.10.2022 6195/04.00.20.10/2022

7 För kännedom om marknadsföring och export av potatis

Potatiscystnematod får i regel inte förekomma i marknadsförd potatis. Potatis som marknadsförs inom EU ska i praktiken uppfylla de krav som nämnts ovan i detta beslut.

Vid export till tredje länder ställer mottagarlandet krav på importen. Ett av kraven är vanligen att potatisen har producerats på en åker som undersökts med tanke på nematoden och att ingen nematod har konstaterats. Vid export är ett av kraven ofta också ett gränsvärde uttryckt i procent för mängden jord i potatispartiet.

Detta beslut träder i kraft den 1 november 2022

I Helsingfors den 20 oktober 2022

Överdirektör Pia Mäkelä

Enhetschef Tuula Mäki-Valkama

Beslutet har undertecknats elektroniskt